

XXVI. školsko Natjecanje iz hrvatskoga jezika

9. veljače 2021.

četvrti (IV.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

80	
----	--

Upute natjecateljima **koji ispit pišu na papiru**

1. Ispit se piše 90 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba pazorno ispuniti listić sa zaporkom (čitljivo i pravopisno točno).
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pazorno pročitati.
5. Treba pazorno slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. Ako natjecatelj želi prepraviti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati prepravak odgovora.
8. Odgovori ne smiju biti pisani tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Školsko povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Školskoga povjerenstva)
2. _____
(član Školskoga povjerenstva)
3. _____
(član Školskoga povjerenstva)

1. Prema pravopisnim pravilima o pisanju velikoga i maloga početnog slova prepisi pisanim slovima podcrtana imena / podcrtane nazive / podcrtane sintagme na crte ispod teksta.

Posljednjih nekoliko desetljeća Jadransko je more ugroženo dolaskom novih invazivnih vrsta. Prokopom sueskoga kanala mnogim organizmima otvorio se put prema Sredozemlju. Dvije su vrste alga koje se velikom brzinom šire jadranskim podmorjem, jedna od njih je caulerpa taxifolia. Znanstvenici instituta za oceanografiju i ribarstvo otkrili su ovu invazivnu vrstu u našem moru. Prvi put primijećena je na Paklinskim otocima 2000. godine, a do danas je nađena na više od sto lokaliteta duž istočne obale jadrana te u zaštićenim područjima nacionalnoga parka kornati i parka prirode lastovsko otočje.

	7
--	---

2. Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj je pogreška u pisanju bjeline.

- a) Jadran se rasprostire na 138 595 km².
- b) Najveća dubina našega mora iznosi 1233 m.
- c) Temperature u površinskom sloju ljeti variraju od 22°C do 24°C.
- d) Razlike u salinitetu kreću se od 38 ‰ do 39 ‰.

	1
--	---

3. Upiši slovo č ili ć.

Djeca se vole igrati u pješ____aniku.
Uzeli su kredit na rate ili na obro____nu otplatu.
Vježba spuštanja u ____u____anj dobra je za bedra.
Dvorište je bilo neo____iš____eno.
Bi____aši su praživotinje sa specifičnom protoplazmatskom izraslinom.

	5
--	---

4. Napiši tražene riječi ili oblike.

osmijeh – N mn. _____
pripovijetka – D jd. _____
stijena – pridjev (koji se sastoji od stijena) _____
riječ – pridjev (koji se lako izražava) _____

	4
	17

5. Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj se nalazi pravopisna pogreška povezana s pisanjem zareza.

- a) Stiglo je iz sjedišta Zagrebačke županije, Zagreba.
- b) Jana, obrazovana u Americi, nije razumjela taj postupak.
- c) Putujući, čovjek svašta doživi i vidi.
- d) Uh sad smo sve shvatili.

	1
--	---

6. Odredi padež podcrtanim riječima u tekstu. Kratice N, G, D, A, V, L, I napiši na crte uz izdvojene riječi.

U ogradi crkvice sv. Martina u Podstrani dugo je bila uzidana nadgrobna ploča Lucija Artorija Kasta, rimskoga vojnog zapovjednika, na kojoj je zabilježena njegova iznimna vojna karijera u Britaniji. Taj podatak, kao i sličnost između obiteljskih imena Artorius i Artur, istraživači su povezali s njegovim sudjelovanjem u stvaranju legende o kralju Arturu.

ogradi _____
 njegova _____
 sudjelovanjem _____
 legende _____
 kralju _____

	5
--	---

7. Raščlani višestruko složenu rečenicu na surečenice i odredi vrstu svakoј. Na prvo mjesto ispiši glavnu surečenicu.

Kad je došao dan sadnje novih stabala, rezultat je bio divan kao da je zemlja doista procvjetala.

surečenica	vrsta

	3
--	---

8. Odredi glasovne promjene u podcrtanim riječima.

Okolno hrašće pravilo je debelu sjenu. Čuli su kako im nešto više, ali već su bili u predvorju.

	glasovne promjene
hrašće	
debelu	
više	
predvorju	

	4
	13

9. Odredi glagolsko vrijeme podcrtanim glagolima.

Prevoditelji su nenadoknadivi. Premda ih počesto preskoče, prešute njihov trud, oni nastavljaju svoj nedvojbeno kreativan posao. Idući tragom tih apostrofiranih knjiga, moгли bismo upoznati znamenite hispanse književnike hrvatskoga podrijetla. Kubanski autori nisu podlegli postmodernističkom trendu.

su	
preskoče	
idući	
moгли bismo	
nisu podlegli	

	5
--	---

10. Objasni arbitrarnost ili proizvoljnost jezičnoga znaka na samostalno odabranom primjeru.

	2
--	---

11. Prepoznaј i ispiši metafore iz stihova Ivana Slamniga. Objasni ih i odredi u kakvom su leksičko-semantičkom odnosu.

(...)

samo što ljubav ne ide u vino
nego ravno u ocat.

metafore: _____

objašnjenje:

leksičko-semantički odnos: _____

	3
--	---

12. Napiši osnovno i izvedeno značenje traženih riječi u tablici.

	osnovno značenje	izvedeno
pletenica		
povezati		

	2
	12

13. Riječ *ljut* višeznačnica je. Pročitaj njezina značenja i riješi zadatke.

1. koji okusom jako nadražuje jezik i druge organe (*paprika, hren, luk*)
2. koji je pun ljutnje
3. *pren.* koji je neugodan, hladan ili izrazito težak i jak (*ljuta zima, ljuti krš*)

Kojemu prenesenom značenju pripada 3. značenje? _____

Napiši broj onog značenja koje je istoznačno značenju riječi *srdit*. _____

Odredi antonim (primarni, netvorbeni) 1. značenju. _____

	3
--	---

14. Koliko je punoznačnica u sljedećoj rečenici? _____

Smisao ljeta: sjediti na plaži i čitati.

	1
--	---

15. Odredi vrstu homonima: oblične i leksičke.

šah (titula) – šah (igra) _____

vode (N mn. im. *voda*) – (3.l. prez. jd. *voditi*) _____

žal (pjeskovita obala) – žal (psihička patnja) _____

supruga (N jd. im.) – supruga (G jd. im. *suprug*) _____

	4
--	---

16. Prema ponuđenome značenju rasporedi tražene riječi u tablicu stilova.

postelja *poet.* dio namještaja na kojemu se leži, spava

kronometar *tehn.* mehanički sat

destilacija *fiz., kem.* postupak kojim se pretvaranjem u paru i kondenzacijom tekućine pročišćuju sastojci koji ne hlape

predmet *admin.* službeni spis

popaliti *žarg.* ukrasti

cjelov *jez. knjiž. eksp.* poljubac

stil	riječi
književnoumjetnički	
administrativni	
znanstveni	
razgovorni	

	6
--	---

	14
--	----

17. Podcrtaj riječi u tekstu koje treba pisati kosim tipom slova. Možeš imati samo tri podcrtane riječi ili sintagme u tekstu.

Rimljani su organizirali vojsku na samničarski način, tj. na manipularni ustroj. Rimljani su uveli i novi bojni red zvan triplex acies. Kako bi smanjio troškove logistike, tj. kako bi smanjio broj životinja potrebnih za prijenos hrane i opreme, Gaj Marije je uveo štap furcu na kojemu su rimski vojnici nosili sve što im je bilo potrebno tijekom vojnih pohoda, otuda i frazem Marijeve mule.

(Karlo Kimer, *Rimska vojska*)

	3
--	---

18. Zamjenicama *nekakav* i *neki* pridruži sinonime te antonim zamjenici *nekakav*.

zamjenica	sinonim	antonim
nekakav		
neki		-----

	3
--	---

19. Odredi koja je riječ historizam, a koja arhaizam. Razvrstaj ih u tablicu.

kajda – nota

banovina – povijesna pokrajina

grof – velikaška povijesna titula

dukat – vrsta novca u povijesti

dveri – vrata

kraljski – kraljevski

arhaizmi	
historizmi	

	6
--	---

20. Zaokruži rečenicu u kojoj je leksikalizirana metafora.

- a) Uplašili su se, ali ptica je bila živa.
- b) Dok diše, živ je.
- c) Hrvatski jezik pripada živim jezicima.
- d) Skalpel je zarezao u živo tkivo.

	1
--	---

21. Samo jednome od ponuđenih pridjeva pridjev *zelen* nije sinonim. Zaokruži slovo ispred njega.

- a) nezreo
- b) neiskusn
- c) potpun
- d) mlad

	1
	14

22. U kojem su leksičko-semantičkom odnosu riječi *atlas* (vrsta tkanine) i *Atlas* (gorje na sjeveru Afrike)?

- a) u antonimijskom
- b) u sinonimijskom
- c) u homonimijskom
- d) u metaforičkom

	1
--	---

23. Kojoj skupini posuđenica pripadaju luzitanizmi?

- a) germanizmima
- b) romanizmima
- c) orijentalizmima
- d) slavenizmima

	1
--	---

24. U kojem su leksičko-semantičkom odnosu pridjevi *hrapav* – *grub* u kontekstu: *hrapava površina* – *gruba površina*?

- a) u antonimijskom
- b) u sinonimijskom
- c) u homonimijskom
- d) u metaforičkom

	1
--	---

25. Samo jedna od ponuđenih riječi pripada hrvatskomu standardnom jeziku. Zaokruži ju.

- a) opozicioni
- b) branilac
- c) bakterijski
- d) biciklo

	1
--	---

26. Zamijeni podcrtanu riječ hiponimom tako da se ne naruši smisao rečenice.

Pozdravio je slikara Ivana Horvata uz pohvalu njegovim radovima.

	1
--	---

27. U kojemu su značenju riječi *lagan* i *jednostavan* sinonimi?

- a) koji je male težine [~ torba]
- b) koji je male snage ili jačine [~ glavobolja]
- c) koji ne zahtijeva veći napor [~ zadatak]
- d) koji se brzo probavlja [~ hrana]

	1
--	---

	6
--	---

Pozorno pročitaj tekst i riješi 28., 29., 30. i 31. zadatak.

Populama audiovizualna kultura uvelike politički i pedagoški oblikuje individualni i kolektivni identitet djece i adolescenata, te animirani filmovi nisu samo nevina zabava, sociokulturno neutralna i medij koji razigrava maštu, nego i važna mreža znakova posredstvom koje se djeca socijaliziraju i inkulturiraju. Filmska sinkronizacija, i kada je provedena na standardni jezik, u tu mrežu uključuje i jezične znakove, a posebno su, ne samo u Hrvatskoj, gledatelji postali svjesni toga aspekta kada su usporedno i ravnopravno s tim – ili čak bez njega – u filmski jezični krajolik uključene nestandardne inačice. Utoliko je (sinkronizirani) animirani film kao medij jezične pouke preuzeo znatan dio ovlasti, autoriteta i kulturne legitimacije obitelji i škole kao tradicionalnih institucija učenja o ljudskom društvu i situiranju u sustav njegovih vrednota. Za neke je to preuzimanje legitimno, drugi pak to smatraju uzurpatorskim, a većina drži da je svakako prerano. On je, ukratko, postao treća obrazovna ustanova, treći učitelj, treći sustav kojim se distribuiraju jezična znanja i znanja o jeziku.

(...) Kao posebno osjetljiva dimenzija postavlja se pitanje jezično-komunikacijske socijalizacije predškolske djece. Pritom roditelji podrazumijevaju da njihova djeca imaju i moraju, barem unutar obitelji, imati jezični identitet istovjetan njihovu. Ne poznaju li roditelji jezik koji se mimo njihove suglasnosti odašilje prema njihovoj djeci, uskraćena su im i građanska, a ne samo roditeljska prava.

(Prema: Ivo Žanić, *Kako bi trebali govoriti hrvatski magarci*)

28. U čemu se slaže veći dio zainteresirane javnosti kad je riječ o utjecaju sinkroniziranih animiranih filmova na djecu?

- a) Djeca imaju višestruku korist od gledanja sinkroniziranih animiranih filmova.
- b) Djeca su prerano izložena animiranim filmovima.
- c) Animirani filmovi poželjan su odgojni čimbenik u formiranju djeteta.
- d) Animirani filmovi trebaju preuzeti društvenu odgojnu ulogu.

	1
--	---

29. Kojom se riječju ostvaruje anafora u priloženome tekstu? _____

	1
--	---

30. Citiraj iz teksta što autor podrazumijeva pod pojmom „nevina zabava”. Pazi na pravopisno pravilo o citiranju.

	1
--	---

31. Što roditelji smatraju posebnom opasnošću u sinkronizaciji animiranih filmova? Objasni svojim riječima u nekoliko rečenica.

	1
--	---

	1
	4